

Особливості оновленого змісту навчального предмета «Технології» у Новій українській школі

У теперішній час робота набула інакшого, інноваційного змісту, формування нового досвіду й надання інноваційних можливостей організації власної професійної діяльності. Ситуація у країні внесла суттєві корективи в освітній процес. Перехід на дистанційне навчання надав потужний поштовх до активного опанування різноманітних електронних застосунків для організації онлайн-навчання зі здобувачами освіти. Накопичення набутого досвіду організації дистанційного трудового навчання та технології й систематизації цікавих застосунків для подальшої продуктивної роботи вчителів окреслили питання, які необхідно вирішити для налагодження організації трудового навчання в дистанційному режимі. Розвиток інформаційно-цифрового поля та інші вагомні чинники дозволили людству отримувати нові знання, які з кожним роком екстраполюються в усе нові й нові компетентності особистості, розвивають світ й рухають його вперед.

Навчальний предмет «Технології» має практико-орієнтовану спрямованість. Навчання спирається на освітній досвід учнів, зокрема отриманий на рівні початкової технологічної освіти; їхні потреби, інтереси, вікові особливості й індивідуальні можливості. Акцентується увага на мотивації навчання, груповій і самостійній роботі учнів, взаємодопомозі, дотриманні правил безпечної праці і санітарно-гігієнічних вимог, доцільному використанні цифрових пристроїв, електронних освітніх ресурсів тощо.

Створення освітнього середовища навчання технологій передбачає вихід за межі шкільної майстерні, класу, інтеграцію навчання на культурологічній основі:

- узгодження потреб й інтересів учнів, закладу освіти, місцевої громади;
- дотримання родинного, шкільного, народного, державного календарів;
- відвідування місцевих музеїв, виставок тощо;
- проведення майстер-класів, ярмарок, виставок, зокрема й віртуальних;
- перенесення навчання технологій у міжгалузеві, загальношкільні, міжшкільні, громадські, міждержавні проєкти;
- залучення до освітнього процесу батьків, народних майстрів, фахівців у галузі дизайну й технологій, місцевих бізнесменів тощо.

Учителі мають академічну свободу у виборі програми, прийнятної для їхньої роботи. На основі обраної модельної навчальної програми вчитель моделює освітній процес – укладає власну навчальну програму, в якій формує

змістове наповнення відповідно до актуальних потреб і матеріально-технічних ресурсів закладу освіти, інтересів, можливостей і здібностей учнів.

Відповідно до мети технологічної освітньої галузі, метою навчального предмета технології є розкриття та розвиток творчого потенціалу особистості учня, здатності застосовувати знання на практиці, розв'язувати практичні завдання в побуті через практичне засвоєння основ дизайну, технологій та декоративно-ужиткового мистецтва.

На основі Державного стандарту та Типової освітньої програми розроблено чотири модельні навчальні програми для базового навчального предмета «Технології. 5–6 класи», які мають гриф Міністерства освіти і науки України та розміщені на сайті (тексти програм розміщено за покликанням: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-roetapno-z-2022-roku>).

Мета предмета реалізується в таких завданнях:

- забезпечення наступності у формуванні ключових компетентностей та наскрізних умінь учнів з початкової школи, їх включення до підготовчого циклу з вивчення технологій та дизайну;

- прилучення учнів до основ народної культури, національного виховання через вивчення технік і технологій декоративно-ужиткового мистецтва;

- подальший розвиток самозарадності в побуті, формування системного та критичного мислення, навичок безпечного та ощадливого використання технологій та матеріалів тощо.

Формування ключових компетентностей здійснюється через компетентнісний потенціал освітньої галузі засобом проектної технології, яка дозволяє вчителю моделювати різноманітні навчальні ситуації, створювати навчальне середовище для учнів, у якому розвивати всі наскрізні уміння, притаманні ключовим компетентностям.

Компетентнісний потенціал технологічної освітньої галузі зазначений у додатку 11 до Державного стандарту. Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Державним стандартом передбачено, що учні мають опанувати базові знання технологічної освітньої галузі за такими напрямками: проєктування, основи графічної грамотності, технології виготовлення виробу, оцінювання і презентація результатів, декоративно-ужиткове мистецтво, сучасна техніка і технології, самозарадність у побуті.

Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у технологічній освітній галузі визначено в додатку 12 до Державного стандарту і передбачають, що учень:

- формулює ідею та втілює задум у готовий продукт за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності;
- творчо застосовує традиційні і сучасні технології;
- ефективно використовує техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу;
- турбується про власний побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб.

Учитель самостійно визначає шлях досягнення результатів відповідно до матеріально-технічних можливостей навчальної майстерні (кабінету), інтересів і здібностей учнів, фахової підготовки самого вчителя.

Вимоги до чотирьох обов'язкових результатів навчання в межах технологічної освітньої галузі визначені в загальних, конкретних результатах навчання та орієнтирах для їх оцінювання з Державного стандарту. Перший обов'язковий результат навчання технологічної базової освіти передбачає виконання проєктів за алгоритмом проєктно-технологічної діяльності. Для ефективного виконання проєктів учням необхідно опанувати базові знання другого, третього і четвертого обов'язкових результатів навчання, набути відповідного освітнього досвіду. Компетентності формуються лише в діяльності.

Слід зазначити, що у центрі змодельованого освітнього середовища має бути учень. Саме за його участі та з урахуванням його інтересів і здібностей варто конструювати і добирати всі складові освітнього процесу, максимально гнучко добирати методи і форми організації як за межами класно-урочної системи, так і на уроках технологій.

Навчання відбувається на основі формувального оцінювання. Оцінюванню підлягають очікувані результати навчання у формі освітніх продуктів, які учні створюють у процесі навчальної діяльності:

- зовнішні освітні продукти – самостійно знайдені і презентовані факти, сформульовані ідеї, гіпотези, закономірності, створені вироби, послуги, результати практичних робіт, проєктів тощо;
- внутрішні освітні продукти – особистісні якості й здібності, знання, уміння, освоєні способи діяльності, індивідуальний рівень сформованості ключових і предметної проєктно-технологічної компетентностей тощо.

Створені в навчальній діяльності особистісні зовнішні освітні продукти дають змогу здійснити підсумкове оцінювання, оцінити внутрішні особистісні зміни й здобутки учня, його рівень володіння способами проєктно-технологічної діяльності, ключовими і предметною компетентностями.

Формувальне і підсумкове оцінювання зорієнтовані на виявлення поступу учнів у досягненні очікуваних результатів навчання.

Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці кожного семестру, навчального року, а за потреби – наприкінці кожного розділу/модуля/проєкта програми. Воно є частиною формувального оцінювання та відображається у формі якісної і бальної оцінки.

Завданням учителя є реалізація очікуваних результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, які виписані таким чином, щоб були спільними для учнів, які навчаються в класах із поділом на групи і без такого поділу. При цьому шлях досягнення результатів визначає вчитель відповідно до матеріально-технічних можливостей закладу освіти, інтересів і здібностей учнів, фахової підготовки самого вчителя.

Очікувані результати мають бути досягнуті на кінець навчального року. Учитель може планувати поетапне їх досягнення під час виконання окремих проєктів. Орієнтовний перелік об'єктів проєктно-технологічної діяльності учнів – це навчальні та творчі проєкти учнів, які можна виконувати за допомогою будь-якої технології з представлених у змісті програми, із відповідним добром конструкційних матеріалів, плануванням робіт, необхідних для створення виробу, від творчого задуму до його практичної реалізації.

Технологічна освіта – цілий Всесвіт! Всесвіт гармонії, мелодійності рукотворної праці. Від пращурів до прийдешніх поколінь передаються найкращі технологічні здобутки – вони в усьому, що нас оточує. Методичні заходи Авторський простір майстерності, Презентація методичного кейсу TechCarding, Методичний консиліум «Розвиток професійно-педагогічної компетентності вчителя», Методичний консалтинг «НУШ 6 клас: неперервність, єдність і наступність» сприяли формуванню в учителів предметно-професійної та інформаційно-цифрової компетентності. А саме: формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; здійснювати інтегроване навчання учнів; орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати нові електронні освітні ресурси.

Кожен із вас на своєму робочому місці рухає технологічну освіту вперед, наповнює її інноваційним змістом, готує майбутнє покоління до життя. Тому важливо в цих непростих умовах єднатися, знаходити спільні цікаві рішення для розвитку нашої освітньої галузі, бути прогресивним, багато вчитися й, відповідно, багато та натхненно працювати.

Із метою підвищення якості технологічної освіти в області керівникам предметних методичних комісій територіальних громад рекомендовано:

– продовжити діджиталізацію освітнього процесу, активізувати вивчення, узагальнення та розповсюдження (або дисемінацію) на засіданнях методичних об'єднань учителів трудового навчання/технологій перспективного педагогічного досвіду в умовах дистанційного навчання;

– створювати умови для розвитку медіа- та інформаційної грамотності педагогів, їх професійної готовності до медіатворчості щодо компетентного самовираження та реалізації життєвих й професійних завдань;

– підвищувати мотивацію вчителя шляхом надання академічної свободи та стимулювання до професійного зростання;

– для вирішення адаптаційного циклу, продовження наступності між початковою та базовою загальною середньою освітою створити творчі групи вчителів для спільного вивчення та обговорення.

Рекомендації для вчителів трудового навчання/технологій:

– у рамках реформування системи освіти розробляти і впроваджувати власні освітні програми відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти;

– впродовж 2023/2024 навчального року продовжувати забезпечувати наступність при переході від початкової до базової середньої освіти, акцентуючи увагу на прийомах, методах, формах, засобах навчання та оцінюванні учнів;

– впроваджувати сучасний процес педагогіки партнерства між учнями, вчителем та батьками;

– формувати ключові та предметні компетентності під час роботи на уроках трудового навчання/технологій.

Список використаних джерел та літератури

1. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 років. URL: <http://mon.gov.ua/ua/pr-viddil/1312/1390288033/1414672797/>.

2. Наказ МОН від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5–9 класів закладів загальної середньої освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-tipovoyi-osvitnoyi-programi-dlya-5-9-klasiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>.

3. Державний стандарт базової середньої освіти 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/10/08/derzhstandartbazovoiosvitypr ezentatsiya.pdf>.

4. Офіційний вебсайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zadalna-serednya/navchalni-prodramy.html>.

5. URL: <http://trudove.org.ua/>.

6. URL: <http://trudpalcv.at.ua/>.

Підготувала Р. Кирилюк, методист центру методичного забезпечення, комунальний заклад «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради